

PROJEKTBEKRIVNING: DANS FÖR ALLA

DANS - HÄLSA - LÄRANDE

Projektägare: Piteå kommun - UBF – Malin Westling, Skolchef

Projektledare: Musik- och Dansskolan, Kristina Enqvist, rektor

Referensgrupp: Sara Lockby, danslärare, Cecilia Björklund Dahlgren, professor i danspedagogik, Luleå tekniska universitet eventuellt också Dans i Nord

Projektperiod: 2021-04-01 – 23-01-01

Projektstart kan vara osäkert med anledning av pandemin.

SAMMANFATTNING

Alla barn och unga i Piteå kommun oavsett kön, etnicitet eller social tillhörighet, ska få möta dansen som konstnärlig och estetisk uttrycksform i sin närmiljö i skolan och förskolan. Barn och unga ska genom dansen få möta äldre generationer och tillsammans utforska, umgås och lära av varandra. Projektet startas med grupper i förskolan till och med årskurs 8. Satsningen gäller under två år och målgrupperna är beskrivna där genomförandet presenteras. *Dans för alla* kommer att samverka med Dans i Nord, Stiftelsen Institutet Dans i skolan och professor i danspedagogik Cecilia Björklund Dahlgren, som är verksamhetschef för det nationella utvecklingsarbetet Dans i skolan. Genom denna samverkan kommer metodutvecklingsarbete och forskning kunna knytas till projektet. Projektet ska även inkludera ett samarbete mellan gruppboende, äldreboende, förskola och grundskola och kompetensutbilda förskolepersonal samt grundskolepersonal så som lärare och pedagoger för att implementera området *Dans - Hälsa - Lärande* i sina verksamheter.

BAKGRUND

DANSEN I SKOLAN OCH SAMHÄLLET

Dans är ett ursprungligt språk och har alltid varit en viktig form för kommunikation mellan människor. Kulturpolitiska, utbildningspolitiska och hälsopolitiska insatser bör samverka för att kunna möta barns och ungas rätt till dans i sina vardagsmiljöer – skolan.

Enligt läroplanen ska skolan sträva efter att erbjuda alla elever daglig fysisk aktivitet inom ramen för hela skoldagen (Lgr 11) och enligt läroplanen för förskolan ska den ge varje barn förutsättningar att utveckla sin identitet och känna trygghet i den samt medvetenhet om rätten till sin kroppsliga och personliga integritet (Lpfö18). Det är glädjande att regeringen lyfter fram *fysisk aktivitet dagligen* och rörelsens betydelse för motivation, lärande och målluppfyllelse.

PROJEKTET *DANS FÖR ALLA* I PITEÅ

Musik- och dansskolans verksamhet ska vara öppen för alla barn och unga i Piteå kommun.

Erfarenheten har visat att familjers ekonomiska, sociala eller etniska tillhörigheter kan utgöra hinder, när det gäller att ta del av det kulturella utbudet. Ytterligare en faktor som försvårar en jämlik och jämbördig tillgång till kultur för barn och unga är det faktum att den svenska kulturskolans utbud i stor utsträckning lockar främst flickor (Jeppsson, 2020). När det gäller dansen som är ett språk och uttrycksform, har vi i vår verksamhet genom åren sett att samhällets normer och fördomar försvårat för pojkar att närma sig dansen som uttrycksmedel. Genom att Musik

och dansskolan kan samarbeta med förskola och grundskola finns möjligheten att nå alla barn och unga oavsett hinder i deras närmiljö. På så vis kan även Piteå kommuns övergripande mål efterlevas: “kulturen ska utgöra en drivkraft för demokrati, tillväxt och samhällsutveckling [...] Vi tar aktivt tillvara barn och ungas delaktighet, engagemang och kreativitet.” I Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, Lgr 11 står det att:

Eleverna ska få uppleva olika uttryck för kunskaper. De ska få pröva och utveckla olika uttrycksformer och uppleva känslor och stämningar. Drama, rytmik, dans, musicerande och skapande i bild, text och form ska vara inslag i skolans verksamhet [...] Skolan ska stimulera varje elev att bilda sig och växa med sina uppgifter. I skolarbetet ska de intellektuella såväl som praktiska, sinnliga och estetiska aspekterna uppmärksammas. Även hälso- och livsstilsfrågor ska uppmärksammas. (Skolverket, 2011)

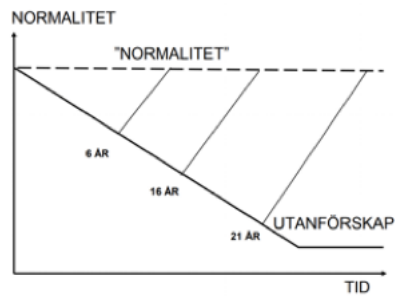
Enligt läroplanen ska skolan sträva efter att erbjuda alla elever daglig fysisk aktivitet inom ramen för hela skoldagen (Lgr 11) och enligt läroplanen för förskolan ska varje barn ges förutsättningar att utveckla sin identitet och känna trygghet i den samt medvetenhet om rätten till sin kroppsliga och personliga integritet (Lpfö18). Här kan dansen ses som ett verktyg i det arbetet. För ett fysiskt och psykiskt välbefinnande och för att bli en del i ett demokratiskt samhälle behöver individen olika verktyg för att uttrycka känslor och åsikter. Detta behov följer med i livets alla skeden.

Eva Bojner Horwitz (2011) visar i sin studie att dans som uttrycksmedel kan leda till att individen kan behålla sina kognitiva eller beteendemässiga funktioner högre upp i ålder. Dansen förstärker både fysiskt och psykiskt välmående genom att:

När den kravlösa delen av den dansande rörelsen infinner sig öppnas nya medvetandenivåer. Förnimmelser av att vara i det kravlösa utan ord stimulerar en mängd fysiologiska processer vilket i sin tur kan bryta både smärtupplevelser och olustkänslor (Bojner Horwitz, 2011).

HÄLSA - FYSISK AKTIVITET

Piteås kommunenkät *Personligt* riktad till skolelever har påpekat vikten av att fortsätta arbetet med att stärka den sociala miljön i skolan. Den påverkar ungas hälsa och skolresultat. För att främja en jämlik och jämställd hälsa bland barn och unga är det viktigt att utveckla och stärka samarbeten mellan förvaltningar och aktörer. Vikten av rörelse och fysisk aktivitet under skoldagen ger positiva effekter både psykiskt och fysiskt. Barn och ungdomar ska vara fysiskt aktiva under minst en timma per dag enligt WHO:s rekommendationer. Andelen elever i Piteå kommun som aldrig tränar är ca 10 % och det är 15% som endast tränar en gång/vecka. När det gäller stress, sömn och nedstämdhet är det eleverna i årskurs 9 och årskurs 2 på gymnasiet som har störst problem. Sammantaget är det 57 elever som uppger att de känner sig nedstämda i stort sett varje dag. (Enkät Personligt Piteå kommun 2019.) Hälsorelaterade livsstilar grundläggs under barn-och ungdomsåren. Fysisk aktivitet är relaterat till såväl fysisk som psykisk hälsa. Aktiviteter som individanpassas kan ge positiva tankar och känslor, öka tilltron till sin egen förmåga, stärka sin självkänsla och självbild samt bidra till bättre skolprestationer. För att förebygga utanförskap och psykisk ohälsa bör det hälsofrämjande arbetet och förebyggande insatser hos barn och unga ske i unga år istället för att fokusera på att reperera glappet mellan utanförskap och normalitet.

LÄRANDE

Nya studier visar hur hjärnan stimuleras vid utövande av kulturaktiviteter och hur det ökar förmågan till ny inlärning samt förbättrar minnesfunktionen (Bojner Horwitz, 2011).

En studie om dansundervisning i förskolan visar att barn utvecklar sin kroppsmedvetenhet och självuppfattning genom dansen (Bond, 2001) Dans och lek stimulerar barnens rytm- och koordinationsförmåga, flexibilitet, styrka, balans, uthållighet och motoriska reaktionsförmåga. Komplexa och kreativa rörelseerfarenheter i dans kan bidra till ett gemensamt och lustfyllt lärande i förskolan (Lorenzo-Lasa, Ideishi & Ideishi, 2007) FN:s Barnkonvention slår fast barns rätt till yttrandefrihet och delaktighet i konst och kulturliv (Konventionen blev lag i Sverige 2020). Dans är ett ursprungligt språk som alla barn har rätt att få möta, utöva och få fördjupa sig i dansens konstnärliga processer.

Forskningen uppmärksammar att det inte är lika självklart att uppmuntra pojkars intressen för det normativt feminina som flickors intressen för det normativt maskulina. Majoriteten av barn och ungdomar som väljer dans som fritidsaktivitet är flickor (Lindqvist, 2019).

SYFTE

Syftet är att alla barn och unga i Piteå kommun oavsett kön, etnicitet eller social tillhörighet, ska få möta dansen som konstnärlig och estetisk uttrycksform i skolan. Barn och unga ska genom dansen få möta äldre generationer och tillsammans utforska, umgås och lära av varandra. Barnen ska få utveckla kroppsmedvetenhet, fantasi, uttryck, inlevelse, identitet, empati och dansen stimulerar också till delaktighet, ökad inlärning och kommunikation. Barnens eget skapande i dans ska stå i fokus och bidra till ökad fysisk och psykisk hälsa. Man ska implementera de positiva effekterna av området dans-hälsa-lärande med skolans övriga ämnen. De som deltar i utvecklingsarbetet ska få rörelseglädje och tillgodose behovet av konstnärliga upplevelser och gemenskap ska skapas mellan unga och äldre samt gruppboenden.

GENOMFÖRANDE

De som ingår i satsningen är barn i förskola, elever i årskurs 1, årskurs 4-5-6 samt årskurs 8. De som deltar i daglig verksamhet och äldreboenden får också möta dansen. I grundskolan kommer projektet i huvudsak ske inom ämnet *Idrott och hälsa* i samarbete mellan danslärare och idrottslärare. För att barnen och eleverna i projektet ska kunna få möta dansen som konstform och uttrycka sina egna idéer, upplevelser och känslor i dans måste eleverna få dansundervisning under ledning av utbildad danslärare. Projektet och dansundervisningen kommer hålla hög kvalitet genom utbildade och erfarna danslärare samt metodutvecklingsarbetet i danspedagogik som Institutet Dans i skolan bidrar med och den kompetensutveckling i dans som LTU:s dansutbildning erbjuder. Dans i Nord kommer kunna bidra med dansföreställningar för eleverna med professionella utövare.

De klasslärare och den förskolepersonal som involveras i projektet har nästan inte fått några kunskaper i dans eller danspedagogik under sina lärarutbildningar. Därför blir också satsningen *Dans för alla* ett tillfälle till viktig fortbildning för dem och för idrottslärarna som kommer delta i projektet tillsammans med barnen. Projektet *Dans för alla* utvecklar och stärker barns rätt till dans i skolan och förskolan i Piteå samtidigt som nätverksbyggande och kunskapsutveckling sker.

TIDSPLAN

Start under vårterminen 2021. Äldre- och gruppboendemedverkan blir aktuell under höstterminen –21 om pandemiläget förbättrats och smittspridningen minskat, så att projektet kan genomföras på ett säkert sätt.

Samarbetet förskola och äldreboende - Barnen får dansundervisning av legitimerad danslärare. Förskollärare får lektionsmaterial samt tillgång till grupp i Teams digitalt för inspiration, erfarenhetsutbyte av tankar och idéer om hur man kan arbeta vidare med dans på sin enhet. Där det finns ett äldreboende nära en förskola utvecklas samverkan så att de äldre får uppleva när förskolebarnen dansar och dessutom skapar de äldre och barnen dans tillsammans.

Gruppbostäder - Vi bedriver dans för de som deltar under den dagliga verksamheten för att nå så många som möjligt. Eget skapande i dans lyfts fram där kroppsmedvetenhet, fantasi, uttryck och delaktighet är centralt.

Årskurs 1 – Alla i åk 1 kommer att få dansundervisning av legitimerad danslärare. I undervisningen utgår man från barns genuina behov av lek och rörelse. Barnen utvecklar kroppsmedvetenhet, fantasi, uttryck, inlevelse samt delaktighet och får skapa dans. Lärare får tillgång till lektionsmaterial och grupp i Teams.

Årskurs 4-5-6 - Dansundervisning sker under ämnet Idrott och Hälsa. Största delen av satsningen är på mellanstadiet då det är av stor vikt med hälsoförebyggande insatser. Det är viktigt att dansundervisningen utgår från flera aspekter på dans såsom den sociala, motoriska / kinestetiska, kulturella, emotionella och estetiska så att eleverna får utforska eget skapande, uttryck, delaktighet och empati. Efter genomgången period erbjuds lektionsmaterial samt tillgång till Teamsgrupp för utbyte av tankar och idéer hur arbetet kan utvecklas.

Årskurs 8 - Dansundervisning av legitimerad danslärare under ämnet Idrott och Hälsa. Flera aspekter på dans får eleverna möta såsom den sociala, motoriska / kinestetiska, kulturella, emotionella och estetiska. Eleverna får tillgång till dansen som uttryck och konst för att utforska kroppsmedvetenhet, eget skapande, annorlunda skap, centrum, periferi, identitet, delaktighet och empati både som individ och i grupp. Idrottsläraren får efter genomgången period lektionsmaterial samt tillgång till en grupp i Teams för utbyte av tankar och idéer hur arbetet kan utvecklas.

KUNSKAPSSPRIDNING

Institutet Dans i skolan och Luleå tekniska universitets dansutbildning med Cecilia Björklund Dahlgren, professor i danspedagogik och verksamhetschef för Institutet kommer att lyfta satsningen *Dans för alla* nationellt t.ex. vid sommarakademier, utbildningar, kommunala och regionala mötesplatser och vid Dans i skolan –biennaler. Piteå kommuns ansvarstagande för dans från förskola till högskola och projektet *Dans för alla* kommer presenteras vid den nationella biennalen både i praktik och teori. De erfarenheter och metoder som samlas kommer spridas för att inspirera fler

kommuner att introducera dansgaranti för barn och unga i förskola och skola och skapa möten i dans över generationer.

FORSKNING

INSTITUTET DANS I SKOLANS VETENSKAPLIGA RÅD FRÄMJAR DANSFORSKNING

Institutet Dans i skolan har ett vetenskapligt råd som består av etablerade forskare och experter från flera universitet i landet för att kunna utveckla forskningen inom området. Detta görs i nära samverkan mellan konst och vetenskap.

Vetenskapliga rådets vision är att stärka dansens roll i skolan genom tvärdisciplinär forskning, utbildning och kunskapsspridning. Dansens betydelse för elevernas utveckling och lärande har stöd i forskningen.

Eva Bojner Horwitz, forskare vid Kungliga Musikhögskolan och Karolinska institutet är ordförande för Institutet Dans i skolans vetenskapliga råd. Hon beskriver följande:

Dansen når vårt medvetande på ett djupare plan än vad orden förmår och kan bidra till ökad empati och livskvalitet. Den kan också påverka inlärning och minska smärta.

Vetenskapliga rådet verkar för och stimulerar forskning, utveckling, utbildning och kunskapsspridning inom Dans i skolan.

Forskningsområden för Dans i skolan är:

- Dans, hälsa, kreativitet och välbefinnande
- Dans, värdegrund och demokrati
- Dans och integration
- Dans och genus
- Danspedagogik och inlärning
- Dans, kunskapsbildning och inlärning
- Danspedagogisk historia
- Dans och vetenskaplig metodik

Under 2021 arbetar det vetenskapliga rådet för en längre studie om dans i förskolan och dans i grundskolan. Detta sammanfaller med Institutets nationella utvecklingsarbete Dans i förskolan som startar 2021 och Piteå kommuns projekt *Dans för alla*. Institutet vill verka för att Piteå kommuns arbete med *Dans, hälsa och lärande* kan beforskas. Förhoppningsvis i samverkan med Skellefteå kommun.

DELRAPPORTERING

Arbetet påbörjas under vt -21 genom kontakt med rektorer, lärare, mentorer och elevhälsan samt med dagverksamhet och äldreboenden för information. Informationen om projektet kommer att lyftas på rektorskonferenser, mailutskick och Musik & Dansskolans hemsida.

Under projektetiden ska delrapporter terminsvis rapporteras skriftligt och genom möten med skolchef Malin Westling, verksamhetschef för förskola Elisabeth Fjällström, verksamhetschef för grundskola Elice Ökvist samt verksamhetschef för Elevhälsan Peter Andersson.

DANS I SKOLAN FÖR ALLA!

Det finns starka skrivningar i grundskolans och förskolans läroplaner som synliggör barnens och elevernas rättighet till att utvecklas med hjälp av dansen som uttrycksform. Det är nu viktigare än någonsin att i en tid med pandemi, ökat våld och stor ohälsa i vårt samhälle ge barn och unga en likvärdig skola med stärkt kvalitet så att de får tillgång till konst, kultur och särskilt till dansen och det egna skapandet tillsammans med professionella utövare. Dans i skolan för alla ger delaktighet i konstnärliga processer, utvecklar kreativitet, motivation för lärande och framtidstro.

Dans i skolan är mycket mer än enbart fysisk aktivitet och kan ses ur flera aspekter bl.a. den emotionella, sociala, kinestetiska, kulturella och estetiska.

Anna Lindkvist, ledamot i Institutet Dans i skolans vetenskapliga råd, universitetslektor för tillämpad utbildningsvetenskap, Umeå universitet skriver i sin avhandling, Dans i skolan-om genus, kropp och uttryck:

Dans väcker ibland reaktioner och känslor, vilket ger tillfällen att samtala om genus utifrån barnens perspektiv. I dansundervisningen som handlar om kroppen, rörelsen, uttrycket och upplevelsen finns en direkt kanal till (genus)diskussioner

PLANERING FÖR FORTSÄTTNING AV PROJEKTET

Satsningen gäller under två årsperioden 2021 - 2022, där personalkostnaden utgör största delen av projektmedlen. Att projektet inte belastar de olika enheternas/skolornas budget är viktigt för en likvärdig skola. Finns efterfrågan om en fortsättning så kommer medel att behöva skjutas till. Om personalkostnad tas från Musik- och Dansskolans befintliga budget innebär det att annan dansundervisning måste läggas ned.

BUDGET

Budget: 500 000 kr per år under två år

Intäkter per år

KF 500 000 tkr

Summa intäkter:

500 000 kr

Kostnader per år

Lönekostnad Danslärare 450 000 kr

Information –resor 10 000 kr

Materialinköp 30 000 kr

Övrigt/föreställningar/utbildning 10 000 kr

Summa kostnader

500 000 kr

LITTERATURLISTA

Bond, Karen E. (2001). "I'm not an eagle, I'm a chicken!" Young children's perceptions of creative dance. *Journal of Music- and Movement-Based Learning*, 7, (4), 41-51.

Bojner Horwitz, E. (2011). *Kultur för hälsans skull*. Göteborg: Gothia förlag. ISBN 978-91-7205-775-3.

Jeppsson, Cecilia. (2020). *Rörlig och stabil, bred och spetsig: Kulturell reproduktion och strategier för breddat deltagande i den svenska kulturskolan*. Högskolan för scen och musik, Konstnärliga fakulteten, Göteborgs universitet: Göteborg.

Lindqvist, A. (2019). Dans utmanar genusuppfattningar i förskolan. Skolverket.se

Lorenzo-Lasa, Riolama, Ideishi, Roger I & Ideishi, Siobhan K. (2007). Facilitating Preschool Learning and Movement through Dance. *Early Childhood Education Journal*, 35, (1), 25-31.

Piteå kommun, Personligt Enkät 2019. <https://www.pitea.se/Invanare/Kommun-politik/Resultat-och-kvalitet/Kvalitetsarbete/dialog-med-unga/>

Skolverket (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet* (Lgr 11)

Skolverket (2018). *Läroplan för förskolan* (Lpfö 18)